

Divadelní věda v Čechách a na Moravě po roce 1945

Přednáška doc. David Drozda
v rámci kurzu Osobnosti české teatrologie

Mapování jednotlivých rovin „naší“ divadelní vědy

v období 1948-1989 (vrstvy institucionální paměti)

- ustavení divadelní vědy jako oboru
- založení a fungování klíčových institucí (Divadelní ústav, Kabinet pro studium českého divadla, Scénografický ústav)
- proměna časopiseckých platforem (Otázky divadla a filmu, časopis Divadlo, Divadelní noviny...)
- teoretické a konceptuální otázky (strukturalismus, marxistická a jiná historiografie...)

Po roce 1989 (tj. teď a tady)

- hledání nové role Divadelního ústavu, přesun Kabinetu...
- vznik nových časopisů (Divadelní revue, Svět a divadlo, obnovení Divadelních novin)
- rozvinutí výzkumu na uměleckých školách (koncept artistic research)
- vyrovnávání se s novými impulsy (postmoderna, poststrukturalismus, performativity, scénologie)

Intermezzo 1945-1948

- Mukařovský obnovuje seminář
- poslední fáze ideologicky neomezovaného rozvíjení strukturalismu
- vstup aktuálních myšlenkových trendů (Václav Černý a existencialismus), diskuse o režisérismu
- vznik vysokých uměleckých škol (AMU 1946, JAMU 1947)

Situace po roce 1948

„Aktiv divadelních historiků“ se snaží iniciovat vznik odborných institucí

1956 – Kabinet pro studium českého divadla při AVČR (od roku 1993 součást IDU-DU)

1956 – Scénografická laboratoř, 1963-1974 Scénografický ústav

1959 – Divadelní ústav (dnes IDU—DU)

Kabinet pro studium českého divadla

Osobnosti: „první generace“ - František Černý, Adolf Scherl, Milan Obst, Bořivoj Srba, Ljuba Klosová, Vladimír Procházka ad. --- „druhá generace“ – Eva Šormová, Olga Janáčková, Alice Dubská, Vladimír Just, Štěpán Otčenášek

Klíčové publikační počiny:

Dějiny českého divadla (čili tzv. akademické dějiny) – I. svazek 1968, II. svazek 1969, III. svazek 1977, IV. svazek 1983
(svazky věnované hudebnímu divadlu 1848-1945 nebyly dokončeny)

Přehledné dějiny českého divadla (v edici Československá vlastivěda) . Vyšlo 1970 a téměř celý náklad šel do stoupy

Slovníkové projekty: Národní divadlo a jeho předchůdci, Slovník umělců divadel Vlastenského, Stavovského, Prozatímního a Národního

+ individuální monografie členů KČD

Po roce 1989

Vydávání odborného periodika Divadelní revue

1995: Dějiny české divadelní kultury 1945-1989 (ed. Vladimír Just, druhé, dopravované a rozšířené vydání až! 2010)

Série slovníků České divadelní encyklopedie

Ediční řada České divadlo (výbory z textů výrazných osobností, režisérů, dramaturgů, kritiků...)

Divadelní ústav

- Instituce, která má především dokumentovat současné/dobové divadlo
- První ředitelkou (od 1.9.1959) byla dr. Eva Soukupová
- Základní oddělení: knihovna (+bibliografie), dokumentace, oddělení činoherní, hudebně-dramatické, scénografické.

Aktivity

- Pořádání výstav, propagace českého divadla v zahraničí (**založení PQ v roce 1967!**)
- Ediční řady: Inscenace (od 1963 do 1972 vyšlo 9 svazků), interní časopis Scénografie, Světové divadlo, od 80. let řada České divadlo (výbory z textů teoretiků)

Scénografický ústav/laboratoř

- existoval 1956-1974 (v různých institucionálních podobách) jako „osobní“ projekt Miroslava Kouřila
- Výzkum jevištních technologií + teorie scénografie resp. divadla
- Časopis Interscéna, Acta scaenographica
- **Prolegomena scénografické encyklopedie (1970-1973)**

Časopis Divadlo

- zřízen v roce 1949 nejprve jako oficiální nástroj Divadelní a dramaturgické rady (a mnoha dalších institucí)
- šéfredaktory byli postupně Miroslav Kouřil, Jindřich Honzl... ale teprve **Jaroslav Vostrý (1961-1964)** a po něm **Milan Lukeš (1964-1970)** dokázali časopis přetransformovat
- v 60. letech časopis stejně vlivný jako Světová literatura, obsahoval překlady ze zahraniční literatury, původní kritické eseje a filosofické texty, divadelní hry české i zahraniční, vysoce kvalitní monotematická čísla
- Klíčové autorské osobnosti 60. let: Jaroslav Vostrý, Milan Lukeš, Zdeněk Hořínek, Jan Císař, Vladimír Just, Jana Patočková, Leoš Suchařípa, Jindřich Černý, Jan Grossman, Jan Kopecký, Milan Obst, Jaroslav Pokorný
- otevíral i politicky/společensky ožehavá témata – v roce 1970 vydávání úředně zastaveno.

(detaily viz heslo <http://www.slovníkceskeliteratury.cz/showContent.jsp?docId=91>)

Koncepční otázky oboru

období 1945-1989

- budování institucionální struktury
- strukturalismus, marxistická (?) a jiná historiografie...
- Množství prvovýzkumu a edic zdrojových textů

koncepční otázky oboru po roce 1989

- změna historiografie (otevření problémů k německému divadlu, vztah centra a periferie, dějiny alternativních divadel)
- zpracovávání zahraničních impulsů (postmoderna? poststrukturalismus? performativita)
- Rozvíjení vnitřních tradic (návrat ke strukturalismu a navazování na Zicha?)
- artistic research: umělecké školy publikují, mají doktoráty, hledají jiné způsoby, jak se vztahovat k aktuálnímu divadlu...